

Følgeevaluering av næringsfondet Grønn framtid

Delrapport 2018

Om rapporten

Følgeevaluering av næringsfondet
Grønn framtid
Delrapport 2018

Oppdragsgiver
Oppland fylkeskommune

Prosjektperiode
Oktober 2017 - februar 2020

Prosjektteam
André Flatnes

Om Oxford Research

Knowledge for a better society

Oxford Research er et internasjonalt analyseselskap. Vi dokumenterer og utvikler kunnskap gjennom analyser, evalueringer og utredninger slik at politiske og strategiske aktører kan få et bedre grunnlag for sine beslutninger.

Vi kombinerer vitenskapelige arbeidsmetoder med kreativ idéutvikling for å tilføre våre kunder ny kunnskap. Vårt spesialfelt er analyser og evalueringer innen nærings- og regionalutvikling, forskning og utdanning, samt velferd og forvaltning.

Oxford Research ble grunnlagt i 1995 og har selskaper i Norge, Danmark, Sverige, Finland, Latvia og Polen. Oxford Research er en del av Oxfordgruppen og retter sitt arbeid mot det nordiske og det europeiske markedet.

Oxford Research AS
Østre Strandgate 1
4610 Kristiansand
Norge
(+47) 40 00 57 93
post@oxford.no
www.oxford.no

Forord

Næringsfondet Grønn framtid ble lansert av Oppland fylkeskommune i mai 2017, om en tilskuddsordning for å støtte opp om grønn næringsutvikling. Fondet skal støtte opp om fylkeskommunens ambisjon om at Oppland skal være klimanøytralt innen 2025. Programmet gjennomføres av fylkeskommunen, i nært samarbeid med Innovasjon Norge.

Denne rapporten er første leveranse i en følgeevaluering av programmet. Rapporten er utarbeidet av senioranalytiker André Flatnes. Rådgiver Stian Andresen har vært ansvarlig for evalueringen fra Oppland fylkeskommunes side. Vi takker for oppdraget og for godt samarbeid.

Kristiansand, 29. mai 2018

André Flatnes
Prosjektleder
Oxford Research AS

Innhold

1.	Sammendrag	5
2.	Formål og metode	6
2.1	Formålet med følgeevalueringen	6
2.2	Metode for datainnhenting	6
3.	Fondets innhold, fremdrift og arbeidsform	8
3.1	Formål og budsjett	8
3.2	Innretting	9
3.3	Mobilisering og selektering	10
3.4	Organisering	11
3.5	Prosjektporteføljen	12
4.	Data fra case-studien	15
4.1	Bedriftenes erfaring med utviklingsarbeid	15
4.2	Vurdering av næringsfondet Grønn framtid	15
4.3	Resultater så langt og planer fremover	16
5.	Data fra survey til tilsagnsmottakere	17
6.	Evaluators vurdering	20

Figurliste

Figur 1: Omstillingsprogrammets innsatsaddisjonalitet	17
Figur 2: Økt kompetanse som følge av tilsagn fra Grønn framtid	17
Figur 3: Økt utviklingsfokus som følge av tilsagn fra Grønn framtid	18
Figur 4: Utvikling av bedriften som følge av tilsagn fra Grønn framtid	18
Figur 5: Effekt av tilsagnet fra Grønn framtid	19

Tabelliste

Tabell 1: Informanter fra Oppland fylkeskommune og Innovasjon Norge	6
Tabell 2: Informanter fra tilsagnsmottakerne	7
Tabell 3: Antall søknader per runde og totalt. Fordeling på innvilgede av avviste søknader.	13
Tabell 4: Tilsagn fordelt på regioner. Antall, totalt tilsagnsbeløp og andel av totalt tilsagnsbeløp.	13
Tabell 5: Tilsagn fordelt på bedriftstype	13
Tabell 6: Tilsagn fordelt på tilsagnstype	14
Tabell 7: Tilsagnsmottakernes forutgående erfaring med Innovasjon Norge	14
Tabell 8: Etablerte årsverk med støtte fra omstillingsprogrammet	19

1. Sammendrag

Programmet Grønn framtid er en søkbar tilskuddsordning som har verdiskapning, sysselsetting og klimanøytralitet som mål. Målgruppen til programmet er enkeltpersoner og privat næringsliv innenfor alle bransjer. Det har et budsjett på 50 millioner kroner, og skal avsluttes i februar 2020.

Per medio april 2018 er det gitt 40 tilsagn fra næringsfondet, av totalt 184 mottatte søknader. En del søknader er imidlertid ikke ferdigbehandlet, slik at programmet ligger an til en godkjenningsprosent på om lag 25. Totalt tilsagnsbeløp er 12,6 millioner kroner. Tilsagnene fordeler seg på alle regionene i fylket i samsvar med innbyggertall, med unntak av at Lillehammerregionen er overrepresentert blant tilsagnsmottakerne. Tilsagnene er relativt jevnt fordelt på etablerte bedrifter og gründerbedrifter. 31 av tilsagnene er idéutviklingsmidler, med støttebeløp på maksimalt 250 000,- kroner, og ni av tilsagnene er prosjektutviklingsmidler, men beløpsmessig er fordelingen mellom tilsagn til idéutvikling og prosjektutvikling tilnærmet lik. Om lag halvparten av bedriftene som er støttet er ikke i et etablert kundeforhold med Innovasjon Norge.

Programmet benytter en arbeidsform der man kombinerer et enkelt søknadsskjema (lav terskel) og en prosessuell oppfølging av søknader som vurderes aktuelle for tilsagn. Dermed kreves det liten innsats fra søkere for å komme over den første terskelen og få sin søknad vurdert. For å få innvilget støtte kreves imidlertid noe utdyping av prosjektplanen, i dialog med fylkeskommunen og Innovasjon Norge, og eventuelt med bistand fra regionale utviklingsmiljøer. Oxford Research vurderer arbeidsformen som hensiktsmessig, ettersom den tilrettelegger for et godt søknadstilfang og samtidig innebærer god kvalitetssikring og -heving av søknader. Arbeidsformen er ressurskrevende, men gir resultater i form av kvalitetsforbedring og muligheten til å henvise søkere til andre virkemiddelordninger.

Programmet ser ut til å ha en formålstjenlig organisering, sett bort fra noe manglende saksbehandlerkapasitet andre halvår 2017. Særlig synes samarbeidet mellom fylkeskommunen og Innovasjon Norge på prosjektvurderingsnivå, med programleder for Grønn framtid og en rådgiver fra Innovasjon Norge, å ha medført god og komplementær kompetanse i implementeringen av programmet. Programstyret har gitt styringssignaler og har foretatt prinsipielle avklaringer underveis.

Evalueringen identifiserer følgende forhold som anbefales adressert av programeier:

- Programmets innretting i form av støtte til idéutviklingsprosjekter betyr at klimaeffekter først kan dokumenteres på noe sikt. Dette kan innebære en kommunikasjonsmessig utfordring som fylkeskommunen bør være oppmerksom på.
- Programmet kan synes å ligge noe på etterskudd når det gjelder å få omsatt 50 millioner kroner til gode utviklingsprosjekter innen programavslutning i februar 2020. Det bør tas strategiske grep for å sikre nødvendig fremdrift i tilskuddsforvaltningen.
- Anvendelse av regelverket for bagatellmessig støtte innebærer begrensninger i disponeringen av fondet. Programeier bør derfor vurdere å melde ordningen inn under gruppeunntakene i statsstøtteregeverket.
- Kort saksbehandlingstid er ønskelig ettersom det bidrar til å opprettholde fremdrift og entusiasme blant søkere. Det bør derfor innføres løpende opptak av søknader.

2. Formål og metode

Parallelt med gjennomføringen av programsatsingen gjennomføres det en følgeevaluering. Oppland fylkeskommune har engasjert Oxford Research til dette oppdraget, som løper fra oktober 2017 til februar 2020. Det vil bli rapportert fra følgeevalueringen i mai 2018, mars 2019 og januar 2020.

2.1 Formålet med følgeevalueringen

Oppland fylkeskommune ønsker å få gjennomført en følgeevaluering av programmet Grønn framtid. Evalueringen skal følge programgjennomføringen over en periode på tre år, med en første foreløpig evaluering ett år etter oppstart. Formålet med en følgeevaluering som denne er delvis å monitorere utviklingen i satsingen, i dette tilfellet ved å dokumentere måloppnåelse og resultater ved ulike tidspunkter i programperioden. I tillegg skal følgeevalueringen tilføre kunnskap til programeier og programledelse, hva angår suksessfaktorer og andre forhold, og på den måten tilrettelegge for læring og en god programgjennomføring.

Evalueringen skal bidra med kunnskap som skal hjelpe fylkeskommunen til å bedre gjennomføringen av ordningen underveis, og forsterke programgjennomføringen. I oppdraget skal det inngå en vurdering av måloppnåelse og innspill til prosjektleder og andre involverte for å sikre at programmet oppnår gode resultater og blir en læringsarena for hvordan virkemiddelapparatet bør samarbeide for å støtte opp om et bærekraftig næringsliv.

2.2 Metode for datainnhenting

Data er innhentet ved å benytte dokumentgjennomgang, intervjuer, survey til tilsagnsmottakere og casestudier av utvalgte prosjekter. Evaluator har gjennomgått følgende dokumenter som del av arbeidet med følgeevalueringen:

- Programbeskrivelse for satsingen Grønn framtid (2017)
- Saksdokumenter fra behandlingen av saken i fylkesutvalget 7. mars 2017
- Diverse nyhetssaker fra Oppland fylkeskommunes nettside
- Referater og notater fra møter i programstyret

Følgende intervjuer er gjennomført i forbindelse med denne delrapporten:

Tabell 1: Informanter fra Oppland fylkeskommune og Innovasjon Norge

Navn	Institusjon og rolle
Stian Andresen	Oppland fylkeskommune - Prosjektleder Grønn framtid
Hjalmar Nørstebø-Solbjør	Oppland fylkeskommune - Leder regionalenheten, programansvarlig
Even Aleksander Hagen	Oppland fylkeskommune - Fylkesordfører, leder av styringsgruppen
Trond Carlson	Oppland fylkeskommune - Teamleder næring og samfunn
Christian Hedløy Engh	Innovasjon Norge - Medlem styringsgruppen
Torunn Linneberg	Innovasjon Norge - Medlem arbeidsgruppen
Kilde: Oxford Research AS	

En spørreundersøkelse ble sendt til mottakerne av tilsagn fra programmet. Mottakerlisten inneholdt 38 unike tilsagnsmottakere. Av disse responderte 32, hvilket gir en svarprosent på 84. Én besvarelse var ufullstendige.

Det er i tillegg gjennomført en casestudie av fire tilsagnsmottakere og deres prosjekter. Disse ble valgt ut av evaluator og prosjektleder for Grønn framtid i fellesskap. Tilsagnsmottakerne er intervjuet, og evaluator har også gjennomgått søknader og saksdokumenter, samt sluttrapport i de tilfeller der den foreligger. Informantene i casestudien fremgår av tabellen under.

Tabell 2: Informanter fra tilsagnsmottakerne

Navn	Bedrift
Steinar Hagen	Searchlink AS
Einar Stuve	Oplandske Bioenergi AS
Ole Jacob Grindvold	Top of Norway AS
Svein Ringstad	Grønn Komfort AS
Kilde: Oxford Research AS	

3. Fondets innhold, fremdrift og arbeidsform

Næringsfondet Grønn framtid ble etablert som følge av et politisk initiativ i Oppland fylkeskommune. Fylkeskommunen har et sterkt fokus på klima og miljø, med målsetting at fylket skal være klimanøytralt innen 2025. Bærekraftig næringsutvikling er én av strategiene som benyttes for å nå denne målsettingen. Fylkesrådmannen fikk i oppdrag å konkretisere satsingen, og flere innretninger ble vurdert. Sentrale kriterier som ble lagt til grunn for den endelige innretningen av satsingen var at det skulle være et lavterskeltilbud, det skulle rette seg mot tidligfase prosjektutvikling og det skulle fungere som et supplement til Innovasjon Norges virkemiddeltilbud. Programsatsingen er forankret blant annet i den regionale planstrategien for perioden 2016-20 og Innlandsutvalgets forslag til satsingsområder, samt i Innovasjon Norges Drømmeløft.

Programmet er eksperimentelt, og skal stimulerer til næringsutvikling som støtter opp om målet om klimanøytralitet. Effekten i form av verdiskaping og klimaeffekt kan først forventes å inntreffe på noe sikt.

3.1 Formål og budsjett

Oppland fylkeskommune lanserte i mai 2017 en ny satsing på bærekraftig næringsutvikling gjennom programmet «Grønn framtid - midler til bærekraftig næringsutvikling». Formålet med programmet er å bidra til bærekraftig vekst og verdiskaping basert på Opplands kompetanse og naturgitte fortrinn. Programmet er en søkbar tilskuddsordning som har verdiskaping, sysselsetting og klimanøytralitet som mål. Målgruppen til programmet er enkeltpersoner og privat næringsliv innenfor alle bransjer. Ikke-private aktører kan unntaksvis gis støtte til prosjekter med kommersielt potensial og som bidrar til ordningens mål om bærekraftig verdiskaping. Hovedmålene for programmet fremgår av boksen under.

Hovedmål

- Ekspansjon og knoppskyting i eksisterende virksomheter
- Nye produkter/tjenester og virksomheter som **ikke** gir økt klimaavtrykk
- Nye produkter og tjenester som utnytter restressurser og returstrømmer – sirkulær økonomi
- Optimalisering og økt bruk av regionale, nasjonale og internasjonal virkemidler for bærekraftig næringsutvikling

Det ble satt av 35 millioner kroner til programmet i 2017, med intensjon om å bevilge ytterligere 15 millioner kroner årlig i perioden 2018-20. Dette ville innebære et totalt budsjett for fireårsperioden på 80 millioner kroner. Ambisjonen ble senere noe nedjustert, og for 2018 ble det bevilget ti millioner kroner. Intensjonen er nå å bevilge ytterligere fem millioner kroner i 2019, slik at totalt budsjett for programmet blir 50 millioner kroner. Av saksfremlegget fra vedtaket i Fylkesutvalget om etablering av programmet fremgår det at det skal sluttrapporteres fra programmet til Fylkestinget i februar 2020. Midlene som benyttes i programmet er hentet fra fylkeskommunens egne inntekter.

Støtten fra programmet tildeles på grunnlag av regelverket om bagatellmessig støtte, som begrenser det totale støttebeløp en bedrift kan motta til 200 000 Euro over en periode på tre år. Det oppleves i

programmet at anvendelsen av dette regelverket gir noen begrensninger, og det er gitt ett avslag på grunnlag av at søkerbedriften hadde overskredet grensen for bagatellmessig støtte.

3.2 Innretting

Programmets innretting og innhold fremgår av programbeskrivelsen. Der heter det at ordningen skal være lett tilgjengelig og fleksibel for brukerne. Terskelen for støtte skal være lav, og det kreves kun en enkel beskrivelse av prosjektet for å motta idéutviklingsmidler til en god prosjektidé. På denne måten ønsker fylkeskommunen å mobilisere bedrifter og entreprenører som har interessante utviklingsidéer innen grønn næringsutvikling.

Programmet skal være et supplement til eksisterende virkemidler, og skal stimulere til innovasjon og utvikling av produkter og løsninger som støtter opp under det grønne skiftet. Det skal ikke konkurrere med tilbudet til Innovasjon Norge, men supplere dette ved blant annet å innrette seg mot tidligfase prosjektutvikling, som i liten grad støttes av Innovasjon Norge. Satsingen skal også bidra til å øke den totale bruken av virkemidler for bærekraftig næringsutvikling, og styrke samarbeidet mellom virkemiddelaktørene.

Programsatsingen Grønn framtid består av følgende innsatsområder:

1. Idéutviklingsmidler – tidlig fase prosjektutvikling
2. Risikokapital for prosjektutvikling og innovasjon med miljøgevinst og kommersielt potensial
3. Veiledning og kompetansepåfyll for å kvalifisere for virkemidler, inkludert eventuelt henvisning til andre, mer relevante virkemiddelordninger

Selve tilskuddsmidlene er innrettet etter en todeling med eget søknadskjema. Søknader til idéutvikling har en ramme på inntil 250 000,- kroner, mens det for midler til utvikling av prosjekter ikke er spesifisert en begrensning. For tilskudd til idéutvikling er det krav om 25 % egenkapital, som kan være penger eller arbeidstimer. Tilskudd til prosjektutvikling har krav om 30 % egenkapital, hvorav minst 30 % skal være penger. Det er lagt opp til fire søknadsfrister i året.

Satsingen skal ha hovedfokus på og gi resultater innen bærekraftig verdiskaping i form av nye arbeidsplasser, styrket kompetanse og økt konkurransekraft. Bruk av forskningsbasert kunnskap skal være et viktig virkemiddel. Satsingen skal styrke omstillingskompetansen i privat næringsliv. Programsatsingen skal som hovedregel ikke gi støtte til innkjøp av eksisterende teknologi (hyllevare), såfremt denne ikke anvendes på en ny og innovativ måte, eller til investeringer og drift.

Det har vært diskutert, blant annet i programstyret, å etablere en ny pilar i programmet med tanke på støtte til prosjekter med en tydelig klimaeffekt, men som ikke oppfyller de eksisterende kriteriene. Næringsfondet har mottatt søknader som er avslått på grunn av at de ikke møter formelle kriterier, for eksempel knyttet til målgruppe eller hva som kan og ikke kan støttes.

3.3 Mobilisering og selektering

Programmet ble bredt profilert i forkant av den første søknadsfristen. Informasjon om programmet ble sendt per post til alle husstader i Oppland, og det var også profilering gjennom media. Programmet ble dessuten profilert gjennom ulike arrangementer i det ytre apparat av næringshager, regionråd, etc. Kampanjen ble gjennomført i mai 2017, og første søknadsfrist var 30. juni.

På grunn av stort søknadstilfang i første runde ble det et etterslep i saksbehandlingen, og enkelte søkere måtte vente opp mot et halvt år på tilbakemelding på søknaden. Det ble tatt aktivt grep fra fylkeskommunens side for å få behandlet søknadene, med tilføring av ekstra ressurser til saksbehandling. Flere informanter trekker frem at det med fordel kunne vært allokert ytterligere saksbehandlerressurser til næringsfondet høsten 2017, for å ta unna det store antall søknader og dermed korte ned saksbehandlingstiden.

Prosessen frem mot tilsagn omfatter både en skriftlig søknad og en oppfølgende dialog mellom søker og programmet. En rekke søkere har fått anledning til å presentere sin prosjektidé i et møte, enten fysisk eller per telefon, der prosjektleder og Innovasjon Norge har deltatt fra programmets side. Dialogen har gjerne medført justeringer og presiseringer av søknaden, og arbeidsformen har på denne måten bidratt til utbedring og kvalitetssikring av søknadene. Møtene har tilført prosjektlederen og rådgiveren fra Innovasjon Norge nødvendig informasjon for å fatte vedtak om eventuelt tilsagn. Før tilsagn om støtte må søker levere budsjett for prosjektet. Som er resultat av dialogmøtene er flere søkere henvist til andre ordninger, som for eksempel markedsavklaringsstilskudd, kommunale næringsfond og landbruksvirkemidler. De involverte aktørene vektlegger å ha god henvisningskompetanse, slik at søkere kan veiledes mot den virkemiddelordningen som er mest aktuell å benytte.

Fra oppstarten ble det lagt stor vekt på at terskelen for å komme i dialog med programmet skulle være lav og at søknadsprosedyren skulle være ubyråkratisk. Dette innebar et enkelt søknadsskjema med et omfang på to sider, slik at det krevdes en relativt liten investering for å levere en søknad. Det ble etter hvert erkjent at dette ikke tilførte programmet tilstrekkelig informasjon til søknadsbehandlingen, og et noe mer omfattende søknadsskjema ble utformet. I tillegg erfarte man at en oppfølgende dialog var påkrevd for at prosjektlederen skulle være i stand til å gi en velbegrunnet vurdering av søknader. Fra andre søknadsrunde ble det benyttet et mer omfattende søknadsskjema på fem sider, og man byttet også fra analogt til digitalt skjema.

Undervurdering av søknadsmengden i første søknadsrunde og omfanget av prosessen frem mot beslutning om tilsagn, rapporteres å ha vært hovedutfordringene i det første året av programmets virkeperiode.

I vurderingen av hvilke søknader som skal gis tilsagn benyttes fire hovedkriterier:

1. Verdiskapingspotensial
2. Klimaeffekt
3. Sysselsettingsvekst
4. Innovasjonshøyde

Av disse er verdiskapingspotensial og klimaeffekt de viktigste kriteriene, mens sysselsettingsvekst og innovasjonshøyde er sekundært. I saksbehandlingen vurderes også søkers egnethet og realismen i prosjektidéen, samtidig som fondet er ment å ta en kalkulert risiko. Saksbehandlingen er altså knyttet til både prosjektidéen vurdert opp mot fastsatte kriterier og mer generiske forhold ved søknaden.

Programmet har etablert et fungerende system med Innovasjon Norge og aktører i det ytre apparat i kvalitetssikring og forbedring av søknader. Samarbeidspartnere inkluderer Skåppå, Valdres Næringshage, Gjøvikregionen Utvikling og Hadelandshagen. Det er mobilisert et stort antall søknader, og mange av søkerne er uten erfaring med virkemiddelapparatet og prosjektgjennomføring. Oppfølgingsarbeidet er ressurskrevende, men gir samtidig gode resultater og avkastning i form av høyere kvalitet på søknadene. En sentral utfordring i programmet er å balansere lavterskelordningen med god kvalitet på prosjektsøknadene som innvilges.

Det er gjennomført et arrangement basert på Innovasjon Norges konsept «Fra idé til marked», der søkere til Grønn framtid som hadde fått avslag på søknaden ble invitert. Hensikten med arrangementet var å tilføre deltakerne forretningsutviklingskompetanse, med tanke på en mulig kvalitetsheving av deres utviklingsidé.

3.4 Organisering

Oppland fylkeskommune er programeier, og gjennomfører satsingen i samarbeid med Innovasjon Norge Innlandet. Satsingen er organisert med et programstyre, en prosjektleder med hovedansvar for daglig oppfølging og et faglig arbeidsfellesskap.

Prosjektleder ble tilsatt fra april 2017, da næringsfondets innretning var fastlagt. Prosjektlederen fikk ansvaret for den praktiske gjennomføringen av programmet, i samarbeid med andre personer i fylkeskommunen og Innovasjon Norge.

Som del av satsningen utprøves det et tverrfaglig arbeidsfellesskap for Oppland fylkeskommune og Innovasjon Norge, med den hensikt å se alle «grønne virkemidler» i sammenheng og gi god veiledning og opplæring slik at flere får tilgang til virkemidlene. Deltakerne i denne prosjektgruppen er prosjektleder for satsingen, en rådgiver fra Innovasjon Norge, ansvarlig for Regionalt forskningsfond i Innlandet og ansvarlig for Forskningsbasert innovasjon i regionene i Innlandet. Prosjektgruppen er ansvarlig for mobilisering, veiledning av søkere og saksbehandling.

Prosjektleder og rådgiveren fra Innovasjon Norge har reelt sett samarbeidet svært aktivt i søknadsvurderingen, blant annet ved at begge personer har deltatt i dialogmøter med søkere. Samarbeidet beskrives av de involverte som svært godt. Innovasjon Norge har fungert som sparringspartner og har gitt vurderinger av søknader, og har også kunnet henvise mellom næringsfondet og Innovasjon Norges portefølje av virkemidler. Innovasjon Norge har ikke deltatt i selve saksbehandlingen. Innovasjon Norge ble invitert inn i planleggingen av programmet fra begynnelsen av, og ønsket å mobilisere grønne innovasjons- og næringsutviklingsidéer. Innovasjon Norge disponerer selv ikke slike forprosjektmidler, og er positiv til å bidra til å stimulere til idéutvikling, ta risiko og å legge til grunn en visjonær tilnærming for å generere prosjekter som støtter opp under klimavennlig næringsutvikling.

Tilsagnsmottakere fra programmet kan potensielt benytte Innovasjon Norges virkemiddeltilbud, inkludert høyterskeltilbudet Miljøteknologiordningen, for å realisere prosjektidéer.

De ansvarlige for Regionalt forskningsfond (RFF) i Innlandet og Forskningsbasert innovasjon i regionene (Forregion) i Innlandet har i mindre grad deltatt aktivt i et arbeidsfellesskap. Dette skyldes at disse ikke har hatt ressurser til å bistå i arbeidet med Grønn framtid i særlig grad. Disse har imidlertid vært i dialog med prosjektlederen for Grønn framtid, og har kunnet avklare om søker har mottatt støtte fra disse ordningene eller om søker bør henvises til disse ordningene, hvilket har skjedd i enkelte tilfeller. Det har ikke vært gjennomført møter med deltakelse fra alle fire aktører, men det er innhentet vurderinger fra de ulike aktørene i forbindelse med konkrete søknader.

Arbeidsfellesskapet fungerer ikke slik det var tiltenkt, og er ikke realisert som en samarbeidende enhet. Dette har i fremste rekke sammenheng med at en slik funksjon ikke er forankret i ledelsen i fylkeskommunen, og at det ikke er tildelt ressurser til dette. Flere informanter argumenterer imidlertid for at det ikke nødvendigvis er behov for å formalisere arbeidsfellesskapet utover slik det fungerer i dag.

Programstyret har fire medlemmer, og består av representanter fra Innovasjon Norge, NHO Innlandet og Oppland fylkeskommune. Fylkeskommunen er representert ved assisterende fylkesrådmann og fylkesordfører, med sistnevnte som leder av programstyret. Styret skal ikke ha en rolle i vurderingen av søknader, men skal gi råd om innrettingen av satsingen. Deltakelsen fra NHO kan fremme næringslivets behov og muligheter i programmet, mens Innovasjon Norge kan bidra til å sikre at programmet samspiller godt med etablerte virkemiddelordninger. Programstyret har hatt regelmessige møter, og har foretatt prinsipielle avklaringer knyttet til ulike aspekter ved programmet. Det har blitt benyttet til å avstemme programmets innretting med den politiske bestillingen, og har gitt enkelte styringssignaler underveis.

Det politiske nivået er tett påkoblet programmet gjennom fylkesordførers rolle som leder av programstyret. I tillegg orienteres det om fremdrift i programmet i Fylkesutvalget omtrent hver tredje måned. Det har også vært orientert om fremdriften i programmet i Fylkestinget.

3.5 Prosjektporteføljen

Per 15. april 2018 var det gitt tilsagn til 40 søknader, av totalt 184 søknader mottatt i de første fire søknadsrundene. Dette innebærer at 22 % av søknadene er innvilget. Imidlertid er de aller fleste søknadene fra søknadsrunde fire ikke avgjort enda. Totalt for de tre første søknadsrundene ble det gitt tilsagn til 39 av 149 søknader, hvilket gir en tilslagsprosent på 26.

Tabell 3: Antall søknader per runde og totalt. Fordeling på innvilgede av avviste søknader.

	Runde 1	Runde 2	Runde 3	Runde 4	Totalt
Antall søknader	103	19	27	35	184
Avslag	63	13	17	1	94
Ikke avgjort	0	1	1	33	35
Tildeling	27	3	9	1	40
Trukket søknad	13	2	0	0	15
Tildelingsprosent	26 %	16 %	33 %	3 %	22 %
Gjennomsnittlig tilsagnsbeløp	356 328	212 987	261 388	218 229	316 185
Kilde: Oppland fylkeskommune					

De fleste tilsagnene er gitt til bedrifter og etablerere i Gjøvikregionen og Lillehammerregionen, mens færrest er gitt til Valdres, Midt-Gudbrandsdalen og Nord-Gudbrandsdalen. Dersom det justeres for innbyggertall er det i hovedsak liten forskjell mellom regionene, med unntak av at Lillehammerregionen er overrepresentert blant tilsagnsmottakerne. De 40 innvilgede søknadene har mottatt et totalt tilsagnsbeløp på 12,6 millioner kroner.

Tabell 4: Tilsagn fordelt på regioner. Antall, totalt tilsagnsbeløp og andel av totalt tilsagnsbeløp.

Region	Antall tilsagn	Totalt tilsagnsbeløp	Andel av tilsagnsbeløp
Gjøvikregionen	13	4 105 500	32 %
Hadeland	6	2 602 000	21 %
Lillehammer	11	3 691 987	29 %
Midt-Gudbrandsdal	4	1 204 374	10 %
Nord-Gudbrandsdal	4	598 545	5 %
Valdres	2	445 000	4 %
Totalt	40	12 647 406	100 %
Kilde: Oppland fylkeskommune			

Tilsagnene er relativt jevnt fordelt på etablerte bedrifter og gründerbedrifter, med en liten overvekt av gründerbedrifter blant mottakerne av støtte. Av 40 tilsagn er 19 (48 %) gitt til etablerte bedrifter og 21 (53 %) til gründerbedrifter.

Tabell 5: Tilsagn fordelt på bedriftstype

Bedriftstype	Antall tilsagn	Andel tilsagn
Etablert bedrift	19	48
Gründerbedrift	21	53
Totalt	40	100
Kilde: Oppland fylkeskommune		

De aller fleste tilsagnene er gitt som idéutviklingsmidler, mens det også er gitt enkelte tilsagn om prosjektutviklingsmidler. Av 40 tilsagn er 31 gitt som idéutviklingsmidler, med 250 000,- kroner som maksimalt tilsagnsbeløp. Antall og andel tilsagn til henholdsvis idéutvikling og prosjektutvikling fremgår av tabellen under. Fordelingen er i tråd med føringer gitt av programstyret, som sier at programmet

i hovedsak skal rette seg mot tidlig fase av utviklingsløpet, men at det kan gis støtte til hele utviklingsløpet der det ikke finne relevante ordninger i det øvrige virkemiddelapparatet. Beløpssmessig er fordelingen mellom tilsagn til idéutvikling og prosjektutvikling tilnærmet lik.

Tabell 6: Tilsagn fordelt på tilsagnstype

Type tilsagn	Antall tilsagn	Andel tilsagn	Totalt tilsagnsbeløp
Idéutviklingsmidler	31	71	6 314 666
Prosjektutviklingsmidler	9	29	6 332 740
Totalt	40	100	12 647 406

Kilde: Oppland fylkeskommune

Blant de 40 innvilgede søknadene er det 39 unike søkere. Én søker har mottatt to tilsagn. Av disse 39 søkerne har 17 (44 %) et etablert kundeforhold til Innovasjon Norge, mens 19 (49 %) ikke har et kundeforhold. Tre søkere har hatt noe kontakt med Innovasjon Norge, men ikke mottatt tilsagn fra Innovasjon Norge. En betydelig andel av prosjektene støttet av Grønn framtid er av en type som Innovasjon Norge ikke kunne gitt støtte til, på grunn av mangel på forprosjektmidler eller av andre årsaker.

Tabell 7: Tilsagnsmottakernes forutgående erfaring med Innovasjon Norge

Forutgående erfaring med Innovasjon Norge	Antall tilsagn	Andel tilsagn
Etablert kundeforhold	17	44
Marginal tidligere kontakt	3	8
Ikke kundeforhold	19	49
Totalt	39	100

Kilde: Oppland fylkeskommune

Per 15. april var det sluttrapportert fra fire prosjekter, alle idéutviklingsprosjekter. Programmet har foreløpig ikke gitt tilsagn til, eller mottatt søknad om, oppfølgende prosjekter.

4. Data fra case-studien

Som del av evalueringen er fire tilsagn undersøkt i større detalj. Evaluator har gjennomgått søknad, saksdokumenter og eventuelt sluttrapport fra disse prosjektene, samt intervjuet tilsagnsmottakerne.

4.1 Bedriftenes erfaring med utviklingsarbeid

Bedriftene er alle mindre bedrifter, som enten er veletablerte eller nylig etablerte for å arbeide med forretningsidéen som Grønn framtid er omsøkt for å utvikle. De har til dels sin virksomhet fullt og helt innenfor grønn næring, og til dels omhandler det støttede prosjektet en justering av selskapets virksomhet i mer miljømessig bærekraftig retning.

Tilsagnsmottakernes erfaring med virkemiddelapparatet og samarbeid med forskningsmiljøer varierer. Enkelte er erfarne brukere av virkemiddeltilbudet til Innovasjon Norge og Enova, og arbeider i forskningsintensive virksomheter i nært samarbeid med forskningsinstitusjoner, mens andre ikke har en slik erfaring. Imidlertid har tilsagnet fra Grønn framtid bidratt til at bedrifter har etablert kontakt med virkemiddelaktører og forskningsmiljøer. Blant annet rapporterer én bedrift at man er i dialog om støtte til videreutviklingen av prosjektidéen som fikk tilsagn gjennom Grønn framtid. En annen bedrift har mottatt tilsagn fra Regionale forskningsfond, til et spin-off-prosjekt av prosjektet som er støttet gjennom Grønn framtid. Bedriften tilskriver dette prosjektet og samarbeidet med forskningsmiljøer til det prosjektet som Grønn fremtid støttet.

4.2 Vurdering av næringsfondet Grønn framtid

Tilsagnsmottakerne identifiserer informasjonen om næringsfondet som ble utsendt per post og omtale av fondet i media (aviser og radio), som informasjonskildene som gjorde dem oppmerksomme på fondets eksistens og de mulighetene som det innebærer. Enkelte tok kontakt med Oppland fylkeskommune for supplerende informasjon, mens andre sendte søknad basert utelukkende på kravene i søknadsskjemaet.

Alle de fire bedriftene oppgir at de hadde den aktuelle prosjektidéen «på blokken», gjerne som en lite utviklet idé og som én av mange idéer som potensielt kunne prioriteres. Grønn framtid rapporteres å ha kommet opp som en mulighet til å ta idéen videre. Uten tilsagn fra næringsfondet sier bedriftene det er usikkert om man ville arbeidet videre med prosjektidéene, og at man i hvert fall ikke ville hatt en like rask utvikling. Prosjektene innebærer alle en viss risiko, og den avlastningen som Grønn framtid innebærer omtales som svært viktig i så henseende. Dette inkluderer de relativt lave kravene til egeninnsats i prosjekter som støttes av næringsfondet.

Tilsagnsmottakerne gir en positiv vurdering av søknadsregimet som anvendes av næringsfondet. Enkelte rapporterer at man gjerne skulle sett at man fikk svar raskere, men at man er kjent med at fondet fikk mange søknader og at man derfor har forståelse for at det gikk noe tid. Dialogmøtet med prosjektlederen for Grønn framtid og rådgiveren fra Innovasjon Norge omtales som konstruktiv og nyttig for å heve kvaliteten på søknaden. Alle tilsagnsmottakerne har oppfattet at de har fått positive signaler på søknaden i forbindelse med dialogmøte, og at det var svært aktuelt for fondet å gi tilsagn

til deres søknad. I oppfølgingen av dialogmøtet har bedriftene til dels mottatt bistand fra eksterne aktører i spissingen av søknaden. Én av bedriftene gjennomførte en forretningsmodelleringsprosess. Søknadsprosessen som helhet omtales som ryddig og ubyråkratisk.

4.3 Resultater så langt og planer fremover

De fire bedriftene har alle mottatt tilsagn til idéutvikling, og har gjennom prosjektet fått undersøkt ulike forhold knyttet blant annet til utvikling av det aktuelle produktet eller tjenesten, tilgang til innsatsfaktorer og markedsforhold. Samtlige bedrifter vurderer eget prosjekt som vellykket, ettersom man har fått de avklaringene man ønsket. Flere trekker frem at disse avklaringene har medført større og mindre justeringer i forretningsidéene, basert på identifiserte muligheter og barrierer.

Felles for alle de fire bedriftene er at idéutviklingsprosjektet støttet gjennom Grønn framtid har brakt deres forretningsidé nærmere kommersialiseringsfasen. Enkelte er klare til å pilotere sitt forretningskonsept, mens andre vil forsøke nye tilnærminger basert på lærdommene fra idéutviklingsprosjektet.

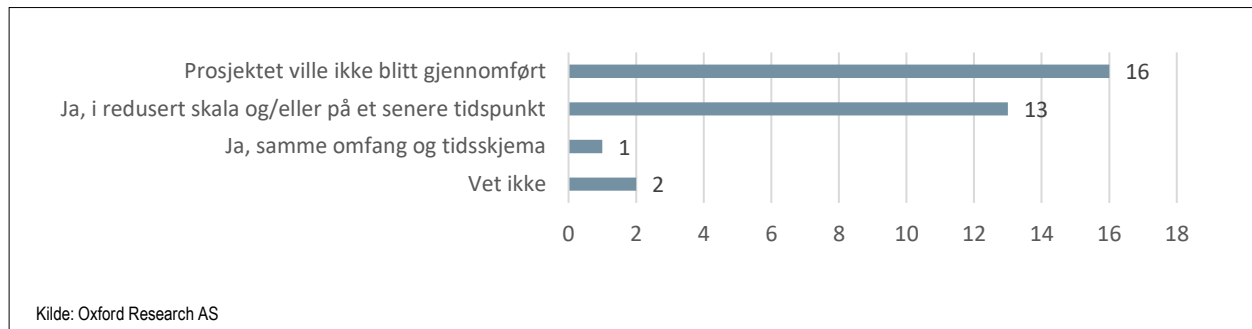
Tilsagnsmottakerne fremholder også at erfaringene fra prosjektene har forsterket deres ønske om å prioritere og gjennomføre utviklingsarbeid i egen virksomhet, og at interessen for å søke miljømessig bærekraftige løsninger er styrket.

5. Data fra survey til tilsagnsmottakere

Som del av følgeevalueringen er det foretatt en spørreundersøkelse til mottakerne av tilsagn fra Grønn framtid. Totalt mottok 38 bedrifter denne undersøkelsen, hvorav 32 responderte. Dette gir en svarprosent på 84. Data fra spørreundersøkelsen presenteres i dette kapittelet.

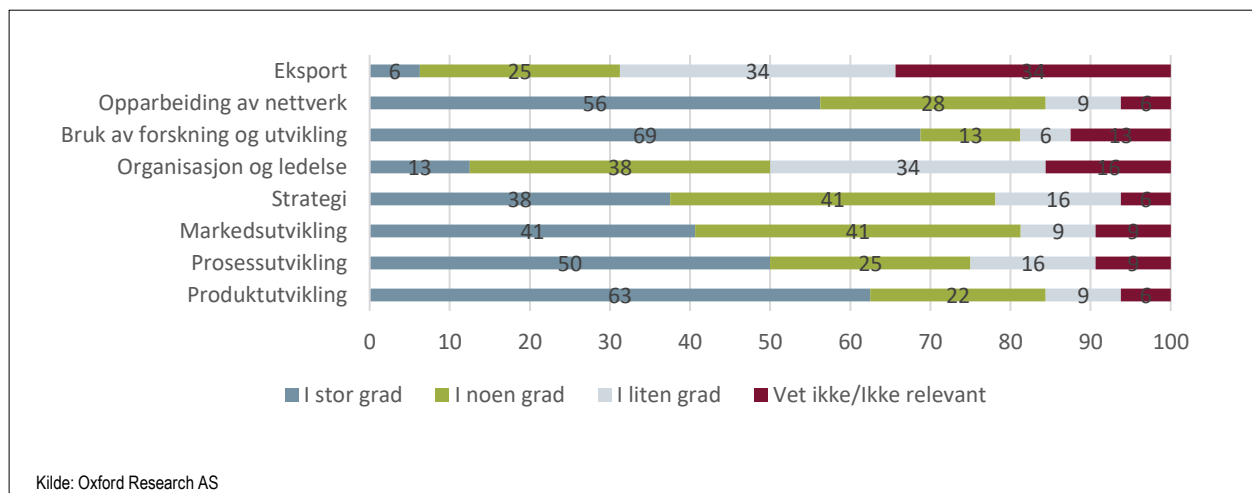
I spørreundersøkelsen ble det undersøkt om det aktuelle prosjektet ville blitt realisert uten støtten (figur 1). Dette omhandler satsingens innsatsaddisjonalitet, altså i hvilken grad den offentlige støtten er avgjørende for at prosjektene ble iverksatt, fremskyndet eller oppskalert. Av 32 respondenter svarer 16 at prosjektet ikke ville blitt gjennomført uten støtten fra programmet, 13 at prosjektet er blitt fremskyndet og/eller oppskalert som følge av støtten, og én at prosjektet ville blitt gjennomført uten endringer uten støtten fra programmet. To respondenter svarer «vet ikke». Innsatsaddisjonaliteten kan dermed betegnes som svært høy.

Figur 1: Omstillingsprogrammets innsatsaddisjonalitet

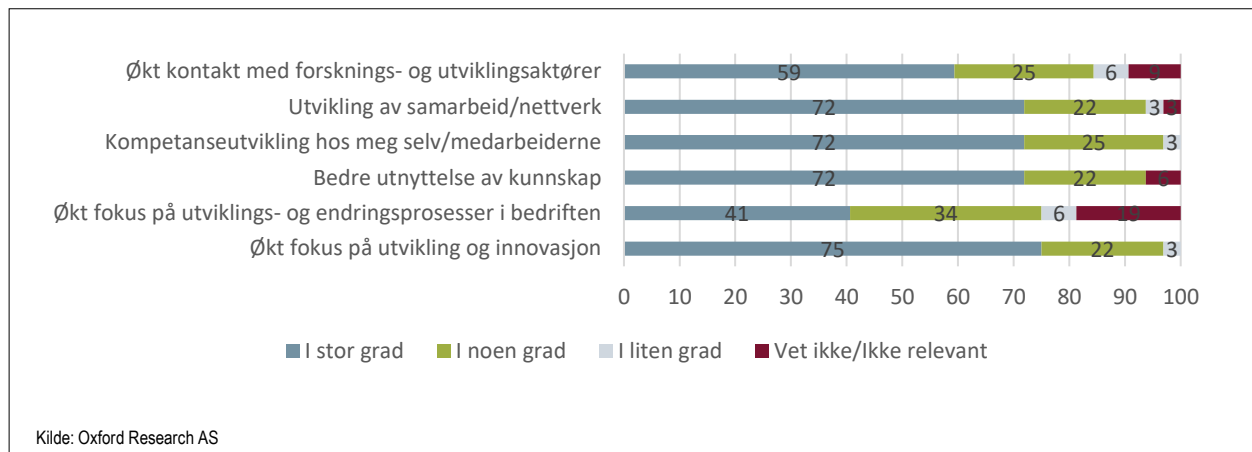
Bedriftene ble spurt om tilsagnet fra Grønn framtid har ført til økt kompetanse (figur 2). Andel respondenter som oppgir å ha fått økt kompetanse i stor grad er 69 bruk av FoU, 63 for produktutvikling og 56 for opparbeiding av nettverk.

Figur 2: Økt kompetanse som følge av tilsagn fra Grønn framtid

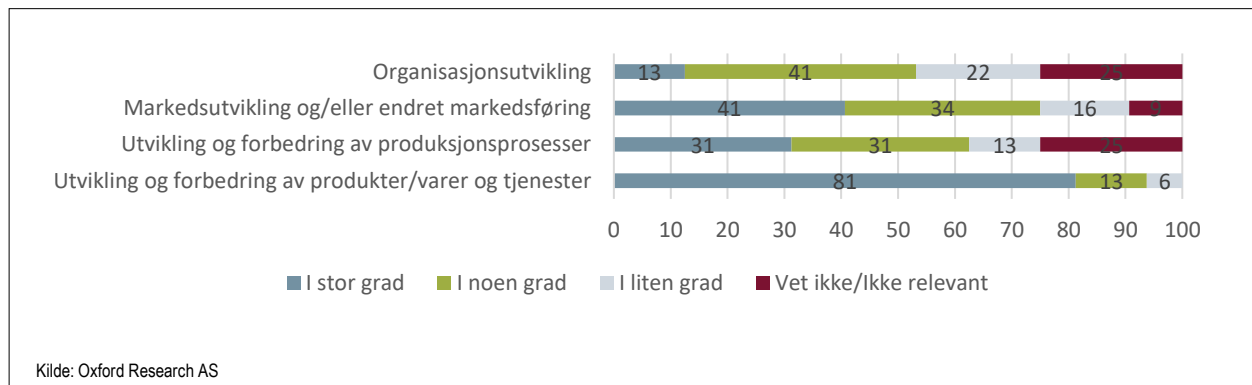
Bedriftene ble videre spurt om tilsagnet fra Grønn framtid har medført at de er blitt mer utviklingsorienterte (figur 3). 75 prosent av respondentene oppgir at de i stor grad har økt fokus på utvikling og innovasjon, mens 72 prosent av respondentene oppgir det samme for utvikling av samarbeid/nettverk, kompetanseutvikling hos meg selv/medarbeidere og bedre utnyttelse av kunnskap.

Figur 3: Økt utviklingsfokus som følge av tilsagn fra Grønn framtid

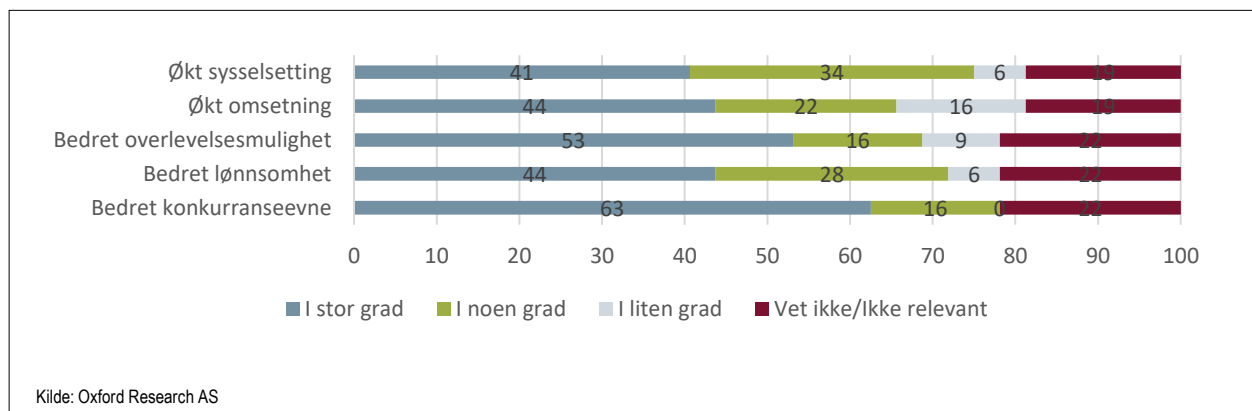

Bedriftene ble spurt om i hvilken grad tilsagnet fra Grønn framtid har medført utvikling av ulike aspekt ved bedriften (figur 4). Andel respondenter som svarte i stor grad er 81 for utvikling og forbedring av produkter/varer og tjenester, 41 for markedsutvikling og/eller endret markedsføring, 31 for utvikling og forbedring av produksjonsprosesser og 13 for organisasjonsutvikling.

Figur 4: Utvikling av bedriften som følge av tilsagn fra Grønn framtid

Bedriftene ble også spurt om effekten av deltakelsen i programmet (figur 5). Andel respondenter som svarte i stor grad er 63 for bedret konkurransevne og 53 for bedret overlevelsesmulighet.

Figur 5: Effekt av tilsagnet fra Grønn framtid

Som del av spørreundersøkelsen til tilsagnsmottakerne er det stilt spørsmål om hvor mange nye arbeidsplasser (årsverk) tilsagnet fra Grønn framtid har bidratt til å etablere. De 31 bedriftene som har svart på spørsmålet rapporterer om totalt 11,75 nyetablerte årsverk. Arbeidsplassene er realisert i 19 bedrifter, mens tolv bedrifter ikke rapporterer en effekt i form av etablerte årsverk. Tallene fremgår av tabellen under. Dersom det stipuleres at effekten har vært lik for de øvrige syv bedriftene som mottok spørreundersøkelsen, er effekten i form av nye arbeidsplasser på 14,4.

Tabell 8: Etablerte årsverk med støtte fra omstillingsprogrammet

Kategori	Antall bedrifter	Totalt antall årsverk
Ingen skapte årsverk	12	0
0,1 til 0,9 skapte årsverk	15	4,75
1 til 2 skapte årsverk	4	7
Totalt	31	11,75

Kilde: Oxford Research

6. Evaluators vurdering

Denne evalueringen vurderer innretning og gjennomføring av programsatsingen Grønn framtid. Evalueringen er imidlertid ikke rigget for å vurdere en alternativ anvendelse av programmene, og heller ikke for å vurdere klimaeffekten av prosjektporteføljen.

Per medio april 2018 er det gitt 40 tilsagn fra næringsfondet, av totalt 184 mottatte søknader. En del søknader er imidlertid ikke ferdigbehandlet, slik at programmet ligger an til en godkjenningsprosent på om lag 25. Totalt tilsagnsbeløp er 12,6 millioner kroner. Tilsagnene fordeler seg på alle regionene i fylket i samsvar med innbyggertall, med unntak av at Lillehammerregionen er overrepresentert blant tilsagnsmottakerne. Tilsagnene er relativt jevnt fordelt på etablerte bedrifter og gründerbedrifter. 31 av tilsagnene er idéutviklingsmidler, med støttebeløp på maksimalt 250 000,- kroner, og ni av tilsagnene er prosjektutviklingsmidler, men beløpsmessig er fordelingen mellom tilsagn til idéutvikling og prosjektutvikling tilnærmet lik. Om lag halvparten av bedriftene som er støttet er ikke i et etablert kundeforhold med Innovasjon Norge.

Innsatsaddisjonaliteten til programmet er svært høy. 91 % av respondentene på surveyen som er gjennomført i forbindelse med evalueringen oppgir at prosjektet som har mottatt tilsagn ikke ville blitt gjennomført eller ville blitt gjennomført i mindre skala og/eller innenfor en lengre tidshorisont uten støtten fra Grønn framtid.

Programmet benytter en arbeidsform der man kombinerer et enkelt søknadsskjema (lav terskel) og en prosessuell oppfølging av søknader som vurderes aktuelle for tilsagn. Dermed kreves det liten innsats fra søkere for å komme over den første terskelen og få sin søknad vurdert. For å få innvilget støtte kreves imidlertid noe utdyping av prosjektplanen, i dialog med fylkeskommunen og Innovasjon Norge, og eventuelt med bistand fra regionale utviklingsmiljøer. Oxford Research vurderer arbeidsformen som hensiktsmessig, ettersom den tilrettelegger for et godt søknadstilfang og samtidig innebærer god kvalitetssikring og -heving av søknader. Arbeidsformen er ressurskrevende, men gir resultater i form av kvalitetsforbedring og muligheten til å henvise søkere til andre virkemiddelordninger.

Programmet ser ut til å ha en formålstjenlig organisering, sett bort fra noe manglende saksbehandlerkapasitet andre halvår 2017. Særlig synes samarbeidet mellom fylkeskommunen og Innovasjon Norge på prosjektvurderingsnivå, med programleder for Grønn framtid og en rådgiver fra Innovasjon Norge, å ha medført god og komplementær kompetanse i implementeringen av programmet. Programstyret har gitt styringssignaler og har foretatt prinsipielle avklaringer underveis.

Programmet har som overordnet målsetting å bidra til grønn næringsutvikling, og på den måten støtte opp om fylkeskommunens mål om at Oppland skal være klimanøytral innen 2025. Samtidig innebærer programmets innretning, i form av støtte til idéutviklingsprosjekter (71 % av prosjektene og omtrent halvparten av totalt tilsagnsbeløp), at effektene først kan forventes å inntreffe på noe sikt. Man har valgt å støtte opp om underskogen av grønne forretningsidéer, med forventning om at flere av disse på sikt vil utvikle seg til større bedrifter som gjennom sin virksomhet og sine produkter vil bidra til en bærekraftig utvikling. Følgelig er det prematurt, og vil også være det ved programavslutning i 2020, å

dokumentere om programmet faktisk har en klimaeffekt. Hvorvidt programmet reelt sett har en vesentlig klimaeffekt, også sett opp mot ressursene som er lagt inn i programmet, må det dermed sies å være usikkerhet om. Når det gjelder effekten i form av nye arbeidsplasser vil denne i noen grad la seg måle underveis i programperioden, men også denne type effekter vil primært kunne manifestere seg på noe lengre sikt.

Programmet kan synes å ligge noe på etterskudd når det gjelder å få omsatt 50 millioner kroner til gode utviklingsprosjekter innen programavslutning i februar 2020. Potensielt kan fondet tilrettelegge for større tilsagn i siste del av programperioden, etter hvert som idéutviklingsprosjekter tas videre som utviklingsprosjekter. En annen strategi kan være å senke terskelen for å innvilge søknader. Hit-raten for tilsagn er foreløpig om lag én av fem. Hvorvidt dette er det nivået man ønsker å ligge på, gitt kvaliteten på søknadsmassen, vil være programeiers beslutning. En annen strategi kan være å øke tilfanget av gode prosjektidéer gjennom forsterket mobilisering eller mer bistand til utvikling av mottatte prosjektidéer. Det sistnevnte kan gjøres for eksempel ved å benytte Innovasjon Norges struktur for forretningsmodellering, hvilket imidlertid er en ressurskrevende arbeidsform. Det kan også tenkes en justering av kriteriene for støtte fra programmet, og dermed åpne for andre typer prosjekter.

Oxford Research mener Oppland fylkeskommune bør vurderes å melde ordningen inn under grupp-eunntakene i statsstøtteregulverket, forutsatt at programmet også i det videre åpner for tilsagn til annet enn idéutviklingsprosjekter. Anvendelse av regelverket for bagatellmessig støtte innebærer begrensninger for hvordan fondet disponeres, og det har allerede vært ett tilfelle der en søknad har måttet avvises fordi søker hadde nådd taket for støtte som tillates under denne bestemmelsen. Det er grunn til å anta at programmet vil møte flere slike tilfeller, ettersom mottakergruppen inkluderer en betydelig andel erfarne brukere av virkemiddelapparatet. Oxford Research er kjent med at Oppland fylkeskommune ikke tidligere har notifisert egne programmer eller benyttet ordningen med forenklet innmelding. Vi oppfatter at dette landskapet innebærer en del fremmedgjørende terminologi og at det krever en spesialisert kompetanse, samtidig som slik kompetanse er tilgjengelig for eksempel fra andre fylkeskommuner og Siva.

Oxford Research mener det bør vurderes å innføre løpende opptak av søknader, og dermed gå bort fra fire søknadsfrister per år. Faste søknadsfrister synes å ha vært hensiktsmessig ved oppstarten av næringsfondet, for å markere etableringen av ordningen. Etter en svært stor søknadsmengde i første opptaksrunde synes søknadstilfanget nå å ha stabilisert seg på et jevnt, godt nivå. Det synes nå håndterbart å ha en mer løpende saksbehandling av nye søknader, hvilket kan bidra til å redusere tiden det tar fra søknad leveres til beslutning om eventuelt tilsagn. Kort saksbehandlingstid vil være ønskelig for satsingen for å opprettholde fremdrift og entusiasme blant søkere.

DANMARK

Oxford Research A/S
Falkoner Allé 20
2000 Frederiksberg
Danmark
Tel: (+45) 3369 1369
office@oxfordresearch.dk

NORGE

Oxford Research AS
Østre Strandgate 1
4610 Kristiansand
Norge
Tel: (+47) 4000 5793
post@oxford.no

SVERIGE

Oxford Research AB
Norrlandsgatan 11
103 93 Stockholm
Sverige
Tel: (+46) 08 240 700
office@oxfordresearch.se

FINLAND

Oxford Research Oy
Fredrikinkatu 61a
00100 Helsinki
Finland
www.oxfordresearch.fi
office@oxfordresearch.fi

BRUXELLES

Oxford Research
C/o ENSR
5. Rue Archimède
Box 4, 1000 Brussels
www.oxfordresearch.eu
office@oxfordresearch.eu

LATVIJA

Oxford Research SIA
Vīlandes iela 6-1
LV-1010, Rīga, Latvija
Tel.: (+371) 67142503
<http://oxfordresearch.lv>
info@oxfordresearch.lv